сім'ї, розвинуте почуття обов'язку, відповідальності).

3. Інтелектуально-спонукальні мотиви: (інтерес до знань, допитливість, намагання розширити свій культурний рівень, оволодіти певними уміннями і навичками).

Мотивація учіння – це система стійких мотивів, що визначає конкретну активну навчально-пізнавальну діяльність. Важлива роль в процесі навчання лягає саме на викладача, який повинен на перший план поставити такі мотиви, що неодмінно активізують навчальний процес. Це можуть бути і заохочення, і почуття обов'язку, і навіть покарання, якщо всі інші не діють. Починаючи роботу, педагог повинен вивчити мотиви студентського колективу. Виявляється, що «сильні» і «слабкі» студенти все ж таки відрізняються один від одного, однак не за рівнем інтелекту, а за мотивацією навчальної діяльності. «Для «сильних» студентів характерною є внутрішня мотивація: вони мають потребу в опануванні професією на високому рівні, зорієнтовані на отримання міцних професійних знань і практичних умінь. Стосовно ж «слабких» студентів, то їх мотиви загалом зовнішні, ситуативні: уникнути осуду і покарання за низьку успішність, не залишитися без стипендії тощо» [5, 141]. Основними елементами створення позитивної мотивації в процесі навчання є:

1. Відповідність навчального процесу тим цілям, що ставить перед собою студент.
2. Задоволення пізнавальних інтересів і потреб студентів у навчальній діяльності.
3. Наявність стимулюючих факторів навчання – новизни, дослідницьких і творчих елементів.
4. Прагнення до самореалізації, самоствердження (інтелектуальної, професійної).

Дієвим фактором у цьому відношенні є й особистість педагога, його ерудиція, майстерність викладання. Викладач, що досконало і глибоко володіє наукою, виклад матеріалу будує логічно, чітко, доступно і оперує цікавими деталями та фактами, вражає студентів великим кругозором, захоплює своєю освіченістю. У цьому випадку спрацьовує психологічний механізм наслідування. Вони переживають внутрішні протиріччя між наявним і необхідним рівнем своїх знань, що і стимулює їх до більш активного навчання.

Таким чином, саме позитивна мотивація та правильна установка на тривалість запам'ятовування можуть стати тими елементами, яких так не вистачало для створення цілісної картини якісного та успішного навчально-виховного процесу.

Література

1. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навч. посібник для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти / Я.Я. Болюбаш. – К. : ВВП «Компас», 1997. – 64 с.

2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – Київ: Либідь, 1997. – 376 с.

3. Зайченко І.В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / І.В. Зайченко. – К., «Освіта України», 2006. – 528 с.

4. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник / З. Н. Курлянд, Р.Ї. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; За ред. З. Н. Курлянд. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2005. – 399 с.

5. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І.Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів / Л.Г. Подоляк. – К. : ТОВ « Філ - студія», 2006. – 320 с.

6. Основы педагогики и психологи высшей школы / под ред. А.В. Петровського – издательство Московського университета, 1986. – 302 с.

ЕКОЛОГО-ВАЛЕОЛОГІЧНА РОЛЬ МІСЬКИХ ПАРКІВ (НА ПРИКЛАДІ ПАРКІВ МІКРОРАЙОНУ «АЛМАЗНИЙ» М. ПОЛТАВИ)

Н.О. Гуріненко, Л.С. Денисенко
м. Полтава, Україна

Зелені зони – це важливі елементи ландшафтно-архітектурних комплексів, що сприяють чіткій функціональній організації культурного обслуговування міського і сільського населення, покращують санітарно-гігієнічні умови, очищаючи та зволожуючи

повітря, поглинаючи шум, знижуючи швидкість вітру [1].

Зелені насадження є місцями активного й пасивного відпочинку населення. Особливо великою є роль парків культури і відпочинку. Окрім них у містах влаштовують сквери, бульвари, дитячі парки, міські сади, ботанічні сади, вуличні зелені насадження уздовж тротуарів, прибудинкові зелені насадження, палісадники, зелені насадження на промислових підприємствах, в лікарнях, школах і т. ін.

Полтава є одним з найбільш озеленених міст України, її зелені масиви та насадження займають близько 30,5% загальної площі (2543 га, в тому числі 939 га належать до місць загального користування). В місті є 11 парків загальною площею 223 гектари, 15 скверів, 7 бульварів, ботанічний сад Полтавського педуніверситету. Оточує обласний центр зелене кільце площею близько 40 тис. гектарів. Парки м. Полтави є об'єктами історико-культурної цінності, наукових досліджень, навчально-виховної роботи [2].

В озелененні міста не останню валеолого-екологічну роль відіграють насадження парків мікрорайону «Алмазний», розташованої у південно-західній частині м. Полтава (вздовж вул. 23 вересня та Героїв Сталінграда).

Так, у складі дендрофлори алеї «Слави» та парку воїнів-інтернаціоналістів виявлено 20 видів і 1 форму, що належать до 14 родів, 9 родин, 2 відділів.

Серед життєвих форм досліджуваних рослин переважають дерева – 14 видів (*Sorbus aucuparia* L., *Quercus robur* L., *Picea abies* Karst.), а кущі представлені 7 видами (*Forsythia europae* Deg. et Bald., *Spirea media* Franz. Schmidt). Більшість дерев є листопадними і лише відділ Голонасінні представлений літньо-зимово-зеленими видами. Серед кущів є низькорослі види (*Juniperus sabina* L.), а також високі (*Rosa canina* L., *Syringa vulgaris L*. та інші).

По відношенню до світла було виділено 2 групи: тіньовитривалі (рослини, що здатні існувати в затінених місцях із недостатнім сонячним освітленням) – 7 видів, куди належить переважна кількість рослин (*Tilia cordata* Mill., *Quercus rubra* L., *Ligustrum vulgare* L. та інші) і світловибагливі (рослини, які для свого розвитку потребують великої кількості світла) – 14 видів (*Acer platanoides* L., *Spirea media* Franz. Schmidt та інші).

За відношенням до ґрунту виділено групу мегатрофів (рослини, які зростають на ґрунті з високим вмістом поживних речовин) – 6 види: *Acer platanoides* L., *Ligustrum vulgare* L. та інші. 10 видів належить до оліготрофів (рослини, які розвиваються на неродючих ґрунтах). Це, зокрема *Quercus rubra* L., *Spirea vanhouttei* Zab. і лише 5 види належать до мезотрофів (рослини, що зростають на ґрунтах із помірним вмістом поживних речовин).

Аналіз дендрофлори парків мікрорайону «Алмазний» щодо вибагливості до вологості ґрунту свідчить, що переважає група мезофітів, тобто рослин, що ростуть в умовах середнього зволоження (11 видів).

Друге місце посідають ксерофіти, що є невибагливими до наявності вологи. Це такі види як *Juniperus sabina* L., *Picea pungens* Englem., *Rosa canina* L. та ін.. До групи гігрофітів (вологолюбні рослини) входить 2 види – *Larix decidua* Mill., *Fraxinus excelsior* L.

Ще одним показником є морозостійкість – здатність рослин витримувати максимальні мінімуми температур, які залежать від біологічних, анатомо-морфологічних і фізіологічних властивостей деревних рослин.

За цим екологічним критерієм дендрофлору алеї «Слави» і парку воїнів-інтернаціоналістів розділено на 2 групи: морозостійкі і відносно морозостійкі рослини. До першої групи належить більшість представників, а саме 18 видів (*Rosa canina* L., *Juniperus sabina* L., *Sorbus aucuparia* L. та інші). Вони здатні витримувати морози –25–45ºС. Ця властивість рослин має практичне значення для широкого використання їх в культурі й забезпеченні стійкості створених насаджень парків. Друга група представлена 3 видами – *Picea abies* Karst., *Forsythia europae* Deg. et Bald., *Larix decidua* Mill. Вони витримують морози –10–25ºС.

Із урахуванням наведених даних можна з впевненістю стверджувати, що парки мікрорайону «Алмазний» є цінними об’єктами навчально-виховної роботи, рекреаційної

діяльності, проведення наукових досліджень. Вони сприяють регуляції теплового режиму, очищають та зволожують повітря. Та не слід забувати про їх валеологічну роль. Адже, на даній території наявні пішохідні доріжки, які використовуються людьми різного віку. Молоді матері часто гуляють тут зі своїми маленькими дітьми, спортсмени займаються спортивною ходою або ж бігом. Прихильників покататися на лижах можна знайти в зимову пору року. Мають можливість прийти на відпочинок пенсіонери та пересічні громадяни, які після тривалої праці прагнуть зняти напругу, нервове збудження чи просто покращити настрій.

Отже, деревні насадження алеї «Слави» та парку воїнів-інтернаціоналістів не лише поліпшують архітектурний вигляд, а й сприяють кращій організації культурного дозвілля населення, зменшують забруднення повітря, поглинають шуми.

Література

1. Байрак О. М., Самородов В. М., Панасенко Т. В. Парки Полтавщини: історія створення, сучасний стан дендрофлори, шляхи збереження і розвитку. Наукове видання. – Полтава, Верстка, 2007. – 276 с.

2. Панасенко Т. В. Сучасний стан озеленення міста Полтава. / Т.В. Панасенко // Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України: всеукр. наук.-практ. конф. – П., 2006. – С. 72–74.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЕКСКУРСІЙ НА БАЗІ КОРПУСНОГО ПАРКУ М. ПОЛТАВА

Н.О. Гуріненко, Т.В. Москаленко
м. Полтава, Україна

Людина – частина природи. Її існування можливе за умови встановлення гармонійних стосунків з довкіллям і дбайливого ставлення до нього. Шкільний курс біології є базовим у формуванні екологічної культури школярів. Неодмінною умовою для реалізації завдань навчальної програми є проведення уроків на природі й навчальних екскурсій. Спостереження за природними явищами сприяють формуванню в учнів первинного уявлення про тваринний і рослинний світ і розвиток компонентів різних природних комплексів [1].

Екскурсія у природу – цікава форма роботи вчителя із класом. Під час екскурсії учні вчаться орієнтуватися на місцевості, спостерігати, порівнювати, бачити потрібні об’єкти, знаходити приклади взаємозв’язку різних організмів між собою та з умовами навколишнього середовища. Навчальні екскурсії відіграють важливу роль, тому що дають учням можливість сприймати безпосередньо органами чуттів предмети та явища в природних умовах. У цьому організованому, активному, цілеспрямованому процесі в учнів формується вміння зіставляти предмети, порівнювати, виділяти особливості будови й функціонування об’єктів. Екскурсії викликають емоційне збудження, а це має педагогічне значення, оскільки його джерелом є радість пізнання. Природа у своїй різноманітності – це постійне джерело розвитку продуктивних сил суспільства. Тому ми маємо проводити систематичну роз’яснювальну роботу щодо охорони природних багатств. Навчальні екскурсії навчають не тільки спостерігати за природою, а й проводити дослідну роботу [2].

Згідно із шкільною програмою біології 7-11 класи передбачена екскурсія в природу для 7-х класів на тему: «Сезонні явища в житті рослин». Можливість проведення шкільних екскурсій у містах дещо обмежена. Та для ефективності екскурсії важливе значення має вдалий вибір місця проведення екскурсії, тому на нашу думку такі екскурсії доцільно проводити на базі Корпусного парку м. Полтава. Адже, даний парк окрім таких головних функцій як рекреація, організація масового відпочинку та розваг, проведення інформаційно-освітньої та фізкультурно-оздоровчої роботи серед населення міста.

Нами розроблена предметна екскурсія на базі Корпусного парку м. Полтава на тему «Сезонні явища в житті рослин». Метою даної екскурсії є ознайомлення учнів із осінніми явищами в житті природи; переконатися в доцільності змін, що відбуваються з рослинами в